

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อุปสรรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งข้อสมมติฐานเพื่อการศึกษาไว้ว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่างกันมีการปฏิบัติตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แบบประเมินความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบ และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความรู้ด้วยสูตร KR-20 แบบสอบถามอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประเมินด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.72 , 0.75 และ 0.96 ตามลำดับ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ตารางไขว้ Crosstabs analysis และค่าไคสแควร์ (Chi - square test : χ^2 - test)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ในสาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัยทุกแห่งในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง

วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้ประชากรทั้งหมด 50 คน โดยไม่มีการ
 สุ่มตัวอย่างเนื่องจากประชากรผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนน้อยและอยู่ในวิสัยที่จะศึกษาข้อมูลได้ทุกคน

สำหรับข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีระดับความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 56 ระดับต่ำร้อยละ 36 และระดับสูงร้อยละ 8

2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 78 ระดับต่ำ ร้อยละ 12 และระดับสูงร้อยละ 8

3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษา
 คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72 ระดับต่ำร้อยละ 13 และระดับสูงร้อยละ 2

4. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 ต่างกัน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 ที่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 ต่างกัน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 ที่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

การเพิ่มบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นอกเหนือไปจากผู้มีหน้าที่ให้บริการประชาชน
 แล้วยังจะต้องเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำ (Supervisor) และผู้สนับสนุน (Supporter) ให้กับประชาชนด้วย
 ทั้งในเรื่องของสุขภาพอนามัยและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (กระทรวงสาธารณสุข,
 2536 : 4) ดังนั้นความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษา
 คุณภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานตาม
 บทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาเรื่อง บทบาทของ
 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประชากรที่ศึกษาคือ
 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการจัดการส่งเสริมและ
 รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 11.48 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย
 ใกล้เคียงในระดับคะแนนต่ำตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในตารางที่ 2 การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีระดับ
 ความรู้ใกล้เคียงในระดับคะแนนต่ำ อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ได้รับการฟื้นฟูและ

อบรมในเรื่องการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปในตอนที่ 1 สอบถามในเรื่องการได้รับความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขร้อยละ 64 ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานในเรื่องการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และอาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่มีความตระหนักในเรื่องการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมจึงทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นความรู้จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดผลในด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากการวิเคราะห์ระดับคะแนนความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีค่าใกล้เคียงในระดับคะแนนต่ำ ซึ่งจะมีผลให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานต่ำ และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้มารับบริการได้ การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้นำทางด้านสุขภาพ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาเบื้องต้นให้กับประชาชนจะเป็นงานหน้าที่หลัก แต่บทบาทหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริมและป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับดีด้วย จากการศึกษาของ ชูเกียรติ ลิสุวรรณ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจระดับตำบลในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่านและลำปาง พบว่า ประชาชนโดยทั่วไปมีความรู้พื้นฐานเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และให้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างดี มีความตระหนักในปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในท้องถิ่น และมีความพร้อมสูงในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหา แสดงว่าถ้าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับดีมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมย่อมส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติงานตามบทบาทอยู่ในระดับดีเช่นกัน และผลที่ตามมาคือ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

ในส่วน of ความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำแนกเป็นรายชื่อพบว่า ข้อคำถามที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่ตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 50 มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ และข้อคำถามที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ ในเรื่องการทำจัดขยะที่ดีที่สุดคือการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการที่รองรับขยะถูกหลักสุขาภิบาลประจำบ้าน หรือส่งเสริมการจัดทำหลุมกำจัดขยะประจำบ้านซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตอบผิดร้อยละ 68 ตอบถูกร้อยละ 42 อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ถึงแม้ว่างานในด้านการส่งเสริมและสุขภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะ จะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยตรง มีการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การลดปริมาณการเกิดขยะ หรือใช้ขยะให้เกิด

ประโยชน์อย่างสูงสุด แสดงว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังขาดการเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานและขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการงานที่รับผิดชอบอยู่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่ตอบ ข้อคำถามในข้อนี้ผิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ชม ภูมิภาค (2523) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องได้นั้นบุคคลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้นเสียก่อน ดังนั้นจึงอาจมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในเรื่องการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

2. อุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนร้อยละ 78 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 30.72 สำหรับข้อคำถามที่พบว่ามีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50 พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีภาระงานอื่น ๆ มากทำให้ไม่มีบทบาทเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำหรับหน้าที่และความรับผิดชอบหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีงานบริการสาธารณสุขผสมผสานแก่ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบใน 5 สาขา คือด้านส่งเสริมสุขภาพ ด้านรักษาพยาบาลฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้ป่วยพิการ ด้านการควบคุมและป้องกันโรค ซึ่งในงานด้านนี้มีงานอนามัยสิ่งแวดล้อมโดยการให้บริการเพื่อการควบคุมป้องกันโรค ซึ่งมาจากน้ำ อาหาร อากาศ และสารพิษอื่น ๆ พัฒนามาตรการให้บริการตามสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การจัดหาน้ำสะอาดงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม งานควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ตรวจสอบเฝ้าระวังสภาพแวดล้อม ได้แก่ การปนเปื้อนสารเคมี และเชื้อโรคในแหล่งน้ำสาธารณะ ตลอดจนมลพิษในอากาศ งานสุขาภิบาลอาหาร งานอาชีวอนามัย งานสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาคุณภาพชีวิต งานบริหารเช่น จัดระบบบัญชี การพัสดุ และงานวิชาการเช่น การดำเนินการวิจัยเบื้องต้นให้สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของสถานบริการและสภาวะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ตลอดจนร่วมโครงการวิจัยต่าง ๆ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ (กระทรวงสาธารณสุข/ชมรมสาธารณสุขแห่งประเทศไทย, 2543: 38) จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีหน้าที่ภาระงานความรับผิดชอบมากเกินไป จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานในข้อนี้มาก ต้นเหตุดังกล่าวอาจจำเป็นต้องมีการเพิ่มอัตรากำลังของจำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในส่วนนี้ หรือจัดหาผู้รับผิดชอบในงานด้านการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อมิให้งานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องด้อยคุณภาพลง

3. การปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง มีจำนวนร้อยละ 78 และข้อคำถามที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่ำที่สุดคือ การนิเทศติดตามผลการดำเนินงานจัดทำโครงการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในทุกชั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ระดับอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับมากคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีภาระงานมาก อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ได้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานจัดทำโครงการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในทุกชั้นตอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรวิรัตน์ ภู่วฒนศิลป์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาอุปสรรคที่พบคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนไม่ได้เข้าร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ เนื่องจากมีเวลาจำกัด และมีภาระงานที่รับผิดชอบมาก ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขจำเป็นต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะกำลังคนให้มีจำนวนเพียงพอต่องานที่รับผิดชอบ และมีแผนงานนโยบายให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ทุกชั้นตอน เพื่อให้งานในหน้าที่ ที่รับผิดชอบมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย

4. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรตามที่แยกตามกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ การปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กับความรู้และอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้ตารางไขว้ (Crosstabs analysis) และค่าไคสแควร์ (Chi - square : χ^2 - test) สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

4.1 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่างกัน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีระดับความรู้แตกต่างกัน คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง ระดับต่ำ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติ

งานอยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีแผนนโยบายในการปฏิบัติงานเหมือนกัน ทำให้การปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีมากน้อยเท่ากัน ดังนั้นระดับความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ใช่ปัจจัยที่จะบ่งบอกว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยนี้จึงไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารา เรือนเป็ง (2540) ที่ได้ทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จังหวัดลำพูน พบว่า ความรู้มีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีผลต่อความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นควรมีแนวทางในการแก้ไขให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สามารถทำได้โดย เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในแต่ละโครงการตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนงาน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลใน ทุกขั้นตอนเป็นต้น ซึ่งจะนำมาความภาคภูมิใจในการมีบทบาทมากขึ้น จากแนวทางดังกล่าวข้างต้นย่อมจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมีบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย (สมภพ คชินชนานันท์, 2542 : 72)

4.2. จากการเปรียบเทียบอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมกับกิจกรรมปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยใช้ตารางไขว้ และค่าไคสแควร์พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันตามระดับอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่างกันมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีระดับอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับสูงปานกลาง ต่ำ ซึ่งไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่อำเภอเดียวกัน มีแผนงานนโยบายเหมือนกัน โอกาสในการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมจึงไม่แตกต่างกัน ดังนั้นในหน่วยงานควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น เช่น

การศึกษาปัญหา การวางแผนงาน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลในทุกขั้นตอนเพื่อ
แก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตที่ดี ต่อประชาชน หรือสนอง
ความต้องการของชุมชน ตาม ชีตความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่
วางไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมมากขึ้น ตามที่นักวิชาการได้กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ หรือการพัฒนา
กำลังคน ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการนำแนวคิด หลักการ และ
เทคนิคของการพัฒนาคนเข้ามามีบทบาทให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้ทำความเข้าใจ เรียนรู้ และ
ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานกับประชาชนในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ส่งผล
กระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ให้บรรลุการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง
ที่มุ่งพัฒนาในด้านสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนและประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศ
พัฒนาต่อไป (วีระ นิยมวัน และ คณะ, 2539 : 5)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

เพื่อนำผลความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และการ
แก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการ
ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดอบรม/สัมมนา เกี่ยวกับเรื่อง การจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคน ในจังหวัด อย่างน้อย 1 – 2 ครั้งต่อปี เพื่อรับฟังความ
คิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมประชุม รวมทั้งเสริมความรู้และสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
ในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ความรู้และ
ประสบการณ์ที่ถูกต้อง
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคน เกิดความตระหนักในบทบาท
หน้าที่และความรับผิดชอบเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการจัดการส่งเสริมและรักษา
คุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น รวมทั้งหน่วยงานควรมีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ความรู้
ตลอดจนวิธีการ การจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนในด้านขวัญและกำลังใจ โดยส่งเสริมยกย่องและให้
รางวัลแก่หน่วยงานที่ตั้งใจปฏิบัติงาน เพื่อให้แต่ละหน่วยงานเกิดความตื่นตัวในการแข่งขัน และใน
ขณะเดียวกันต้องคอยดูแลและควบคุมหน่วยงานที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด รวมทั้งส่งเสริมด้าน

งบประมาณ เพื่อการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ดำเนินงานรับผิดชอบ โดยให้แต่ละหน่วยงานมีระบบเครือข่าย ทุกสถานีนามัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนได้รับรู้ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และทราบแนวทางในการปฏิบัติงานในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ในสาธารณสุขอำเภอ และสถานีนามัยทุกแห่ง แต่ละจังหวัด
2. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแบบสอบถาม และให้ผู้ตอบทำแบบสอบถามเองบางครั้งมีปัญหา ควรจะมีการเก็บข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา โดยวิธีการสัมภาษณ์ และสอบถามความรู้สึกต่อแบบประเมิน และแบบสอบถาม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินและแบบสอบถาม ในส่วนที่บกพร่องเพราะบางครั้งประชากรที่ศึกษาอาจเข้าใจและตีความหมายในแบบสอบถามผิดไป และอาจทำให้ข้อมูลที่ได้เกิดความคลาดเคลื่อนกับความจริง